

SYSTEM NAGRÓD I KAR

obowiązujący w Przedszkolu nr 50 w Warszawie

Dzieci potrzebują precyzyjnego określenia co jest dozwolone,
a czego nie wolno.

Opracowując „Kodeks przedszkolaka” musimy zarówno wspierać
i motywować je do przestrzegania obowiązujących norm i zasad,
jak również konsekwentnie go egzekwować.

Skutecznym środkiem wychowania są nagrody i pochwały.
Mają one wartość zachęcającą do pracy dla każdego człowieka,
a tym bardziej dla dziecka.

Uznanie i akceptacja mobilizują do dalszych wysiłków.

NAGRADZAMY ZA:

- * Stosowanie ustalonych zasad i umów.
- * Wysiłek włożony w wykonaną pracę.
- * Wywiązanie się z podjętych obowiązków.
- * Bezinteresowną pomoc innym.
- * Aktywny udział w pracach na rzecz grupy i przedszkola.

FORMY NAGRADZANIA:

- * Pochwała indywidualna.
- * Pochwała wobec grupy.
- * Pochwała przed rodzicami.
- * Ekspozowanie mocnych stron dziecka.
- * Wyznaczanie dziecka do prowadzenia zabawy np. pociągu.
- * Przydzielenie ważnego zadania do wykonania.
- * Wyznaczenie dziecka na "pomocnika" przy realizacji określonego zadania.
- * Zastąpienie nauczyciela w prowadzeniu zabawy.
- * Możliwość wyboru przez nagrodzone dziecko ulubionej formy działalności, zabawy.
- * Wyróżnienie przez dostęp do atrakcyjnej zabawki.
- * Atrakcyjne spędzanie czasu, atrakcyjna zabawa w grupie według pomysłu dzieci.

- * Uatrakcyjnienie dnia (wprowadzenie nowej zabawy, bajka).
- * Chodzenie w pierwszej parze.
- * Drobne nagrody rzeczowe np. emblematy uznania (odznaka, order).

Po ustaleniu norm postępowania powinniśmy także ustalić konsekwencje za brak podporządkowania się im.

WZMOCNIENIA NEGATYWNE STOSUJEMY ZA:

- * Nieprzestrzeganie ustalonych norm i zasad współżycia w grupie i przedszkolu.
- * Stwarzanie sytuacji zagrażających bezpieczeństwu i zdrowiu własnemu i innych.
- * Zachowania agresywne.
- * Niszczenie wytworów pracy innych, ich własności.
- * Celowe nie wywiązywanie się z podjętych obowiązków.

FORMY WZMOCNIENIŃ NEGATYWNYCH:

- * Upomnienie słowne indywidualne (przypomnienie obowiązujących zasad).
- * Upomnienie słowne wobec grupy.
- * Okazywanie niezadowolenia – gest, mimika, wyrażenie przez nauczyciela smutku i nie zadowolenia z powodu zachowania dziecka.
- * Czasowe odsunięcie od zabawy.
- * Wyciszenie dziecka przez indywidualne zabawy przy stoliku.
- * Rozmowa na temat postępowania dziecka – przedstawienie następstw zachowania (skłonienie dziecka do autorefleksji).
- * Zastosowanie aktywności mającej na celu rozładowanie negatywnych emocji.
- * Spędzanie kilku minut na "krzeselku myślenia".
- * Wykonanie pracy na rzecz poszkodowanego (np. rysunek jako forma przeproszenia).
- * Wykonanie pracy na rzecz grupy (np. ułożenie zabawek, książek w kąciach zainteresowań).
- * Poinformowanie rodziców o przewinieniu.

SYSTEM NAGRÓD i KAR W PROCESIE WYCHOWAWCZYM DZIECKA

Kara jest to negatywna sytuacja, której organizm unika, ponieważ towarzyszy jej negatywny stan emocjonalny. Zadanie kary jest dwojakie: po pierwsze - powinna odstraszać i zniechęcać do czynów zakazanych i niepożądanych, a po drugie - informować o tym, co złe, szkodliwe i niebezpieczne. Oznacza to, że dziecko, które usiłuje np. włożyć palec do kontaktu, powinno dowiedzieć się, że grozi to porażeniem prądem a także powinno zniechęcić się do dalszych czynów tego rodzaju.

Kara jest też wszystkim tym, co sprawia dziecku przykrość, budzi niezadowolenie, utrudnia zaspokojenie potrzeb. Kara jest metodą, która nie uczy nowych zachowań i nie daje dziecku nic w zamian.

Skuteczność kary zależy od tego, czy dziecko uświadamia sobie związek czynu i kary. Dziecko musi wiedzieć, za co zostało ukarane, czyli dowiedzieć się, czego konkretnie mu nie wolno. Bardzo istotne jest, szczególnie w przypadku małych dzieci, aby kara następowała zaraz po przewinieniu, ponieważ jeśli nastąpi zbyt późno, dziecko może nie wiedzieć, za co zostało ukarane. Jeśli dziecko tego nie wie, kara nie koryguje niepożądanego zachowania, a tylko wywołuje poczucie krzywdy.

Niezwykle istotne jest, aby kary były stosowane konsekwentnie, to znaczy nie może być tak, że za to samo zachowanie dziecko raz zostaje ukarane, a innym razem nie. Dziecko powinno jasno zdawać sobie sprawę z tego, że są rzeczy, których nie wolno mu robić nigdy. Ważne jest też, aby wszyscy biorący udział w wychowaniu dziecka byli jednomyślni co do kary.

Kara musi być też sprawiedliwa, czyli adekwatna do winy. Nie może być tak, by kara była bardzo sroga wtedy gdy przewinienie dziecka było drobne i odwrotnie. Kara powinna być proporcjonalna do przewinienia. Karząc

dziecko należy uwzględniać jego wiek i usposobienie. Są dzieci, na które wystarczy spojrzeć w odpowiedni sposób, czy powiedzieć jedno zdanie, a one już będą wiedzieć, że zrobiły źle i a są dzieci wobec których łagodna kara wcale nie skutkuje.

Ważne jest także, aby przed ukaraniem poznać motywy postępowania dziecka. Czym innym jest pobicie kolegi bez powodu, a czym innym walka w obronie własnej, czy kogoś słabszego.

Wobec nieposłusznego dziecka można stosować:

- *dezaprobatę* wyrażoną słowem lub w sposób niewerbalny przy pomocy gestu lub zachowania,
- *upomnienie słowne* udzielone zdecydowanym tonem,
- *wymówkę lub naganę* polegającą na wyrażaniu dezaprobaty z wyraźnym omówieniem przyczyn jej udzielenia,
- chwilowe *odosobnienie* stosujemy wyjątkowo i tylko w stosunku do dzieci starszych.

Istnieje kilka reguł odnośnie tego jak nie należy karać. Nie należy zawstydząć dziecka, przekupywać go, wyśmiewać się z niego, ubliżać mu, poniżać, grozić, bić, pozbawiać rzeczy do których dziecko ma prawo (np. jedzenia). Wymienione tu kary wzbudzają w dziecku agresję wobec osoby karzącej, poniżają jego godność, tłumią wrażliwość a także bardzo często pozostawiają urazy psychiczne. Systematyczne stosowanie tych metod może doprowadzić do tego, że dziecko zacznie nienawidzić rodziców, opiekunów czy wychowawców, odczuwać wobec nich agresję i chęć zemsty. U dziecka może pojawić się poczucie mniejszej wartości, wstyd a nawet depresja.

Kara powinna bowiem służyć poprawie zachowania dziecka i umożliwieniu mu powrotu na drogę właściwego postępowania, nie powinna zaś być formą wyżycia się na dziecku i wyładowania agresji. W czasie wymierzania kary trzeba starać się powściągnąć swoje emocje i zachować spokój, choć niekiedy jest to bardzo trudne do zrobienia.

Istnieją również pewne niebezpieczeństwa związane ze stosowaniem kar. Kary wywołują najczęściej przykre doznania: strach, wstyd, poczucie niższej wartości, smutek, niepokój. Aby uniknąć tych przykrych uczuć, karane dzieci często stosują kłamstwa, wykręty, wypieranie winy, zrzucanie

jej na kogoś innego. W efekcie powoduje to deformację charakteru dziecka, osłabia jego system nerwowy, zaburza więź z rodzicami czy opiekunami.

Bezpieczniejsze, pewniejsze i lepiej rokujące dla dziecka jest posługiwanie się nagrodą. Nagroda zachęca i utrwala sposób zachowania pożądanego przez rodziców i wychowawców, usuwa napięcie nerwowe dziecka, wyzwala u niego reakcje pozytywne. *Nagroda* jest wszystkim tym, co sprawia dziecku przyjemność, budzi zadowolenie. Nagroda w wychowaniu dziecka ma bardzo dużą wartość i warto ją stosować dostrzegając wysiłek dziecka i jego dobre chęci.

Nagroda powinna być jednak równie umiarkowana jak kara i zawsze związana z określonym czynem i zachowaniem dziecka. Nagradzać można tylko to, co stanowi pozytywne przekroczenie przez dziecko pewnej obowiązującej normy (oczywiście na miarę możliwości dziecka w danym).

Nagrody można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. „Wszystko to, co człowiek robi z zainteresowaniem bądź z zamiłowaniem, jest źródłem nagród wewnętrznych. Natomiast wszystko to, co człowiek robi ze względu na przyszły efekt lub zysk, opiera się na nagrodach zewnętrznych”. Nagrody zewnętrzne występują często w formie słownej lub zmaterializowanej. Nagradzanie może też mieć inną formę, np. przydzielenie określonej funkcji lub roli, (dziecko otrzymuje pozwolenie na wykonanie w domu, w przedszkolu jakiegoś odpowiedzialnego zadania), przyznanie dodatkowych przywilejów i inne.

Znaczenie nagród:

- umacnia w dziecku wiarę we własne siły,
- realizuje potrzebę uznania i sukcesu,
- zapewnia dziecku poczucie bezpieczeństwa,
- zachęca do podejmowania coraz trudniejszych zadań,
- sprawia radość i wywołuje dobre samopoczucie,
- wzmacnia więzi uczuciowe z osobami nagradzającymi.
-

Najważniejsze rodzaje nagród:

- okazywanie uczucia miłości i radości,
- uznanie słowne,
- darzenie zaufaniem,
- przywileje i nagrody umowne lub rzeczowe.

Zasady stosowania nagród:

- nagroda powinna zaspakajać pragnienie dziecka,
- powinna występować po konkretnym uczynku,
- powinna być urozmaicona,
- powinna być stosowana znacznie częściej niż kara.

Nagrody mogą prowadzić do osiągnięcia zamierzonych celów wychowawczych, jeśli będą dostosowane do potrzeb, zainteresowań i wieku dzieci, oraz gdy będą różnorodne.

Skuteczność nagród, podobnie jak i kar, wymaga stosowania pewnych zasad:

- nagrody powinny być dobierane indywidualnie z uwzględnieniem płci, wieku, zainteresowań i potrzeb dziecka,
- nagroda powinna być związana bezpośrednio z czynem, należy pamiętać o tym, by wziąć pod uwagę rzeczywisty wysiłek dziecka włożony w wykonanie jakiejś czynności,
- ważne jest by wszystkie osoby biorące udział w wychowaniu były jednomyślne przy nagradzaniu,
- należy stopniować nagrody w zależności od rodzaju osiągnięć (małe osiągnięcie, mały wysiłek - mała nagroda, duże osiągnięcie - duża nagroda),
- w stosowaniu nagród należy być umiarkowanym i zbytnio nimi nie szafować,
- nagrody powinny być różnorodne.

W stosowaniu nagród również istnieją pewne niebezpieczeństwa.

Nagradzając należy uważać, by wysiłki dziecka nie kierowały się wyłącznie na osiągnięcie powodzenia za wszelką cenę. Są wypadki gdy dzieci przejawiają dane zachowanie wyłącznie dla nagrody a nie z potrzeby poznawczej. Używanie zbyt dużej liczby nagród, szafowanie nimi może przyczynić się do tego, że dziecko stanie się egoistyczne, samolubne, będzie domagać się wyróżnienia i uznania przy wykonywaniu najprostszych rzeczy, a nie wówczas gdy naprawdę zasłuży na nagrodę.

Należy pamiętać o tym, że o ile o zapowiedzianej karze można zapomnieć, o tyle obiecana nagroda za jakiś czyn nie może zostać zapomniana i musi zostać udzielona. Zapomnienie o nagrodzie rozczarowuje

dziecko, powoduje utratę zaufania do rodzica czy opiekuna.

Rozpatrując problem kar i nagród w przedszkolu trzeba podkreślić, iż największą wartość w wychowaniu dziecka mają oddziaływania pozytywne, takie jak zachęta, uznanie, pochwała, czyli po prostu nagroda. Wszystkie formy nagradzania bardzo silnie oddziałują na uczucia człowieka i stanowią bodziec kierujący jego postępowaniem, a im wyższy stopień świadomości społecznej wychowanka, tym większego nabierają one znaczenia. Dlatego w pracy wychowawczej nauczyciela przedszkola powinny dominować takie sposoby oddziaływania na postępowanie dziecka, które sprawiają mu przyjemność, dają poczucie zadowolenia, a tym samym najlepiej mobilizują do pożądanego wychowawczo postępowania.

Jeżeli mówimy o karach, to nie dlatego, aby uznać je za pożądaną środek wychowawczy, a jedynie w tym celu, aby pokazać jak należy rozumieć karę w stosunku do dziecka przedszkolnego, w przypadku jego negatywnego zachowania się i unikać takich reakcji nauczyciela, które nigdy nie powinny mieć miejsca oraz racjonalnie i z umiarem tymi karami dysponować.

Bardzo istotną sprawą w posługiwaniu się karą w przedszkolu jest znajomość systemu wychowawczego stosowanego przez rodziców. Tylko dobra znajomość sytuacji dziecka w rodzinie pozwoli zrozumieć, dlaczego jest ono tak bardzo wrażliwe w sytuacjach trudnych.

Stosowanie kar to z różnych względów bardzo trudny problem w pracy wychowawczej przedszkola, trzeba bowiem zdać sobie sprawę, co dla danego dziecka będzie karą, aby spełniła ona swoją rolę — jako środek wychowawczy. Dla jednego dziecka karą będzie uwaga nauczycielki lub jej niezadowolenie, inne dziecko trzeba odsunąć od rówieśników na pewien czas, a w niektórych wypadkach żadna z tych form nie odniesie skutku. Zależy to od wrażliwości dziecka, jego ambicji, a także doświadczeń związanych z metodami wychowawczymi stosowanymi przez rodziców.

Wychowawca w przedszkolu swoją osobą powinien dostarczać atrakcyjnych wzorów, które dziecko chętnie naśladuje. Dopiero połączenie dwóch elementów - aprobaty za dobre wykonanie i kary za wyraźne naruszenie wymaganych zasad zdaje się być najskuteczniejszą formą oddziaływania wychowawczego.